

Териториалната Програма До 2030 г Бъдеще за всички места

РЕЗЮМЕ

#TerritorialAgenda A future for all places

Неформална срещана министрите,
отговарящи за устройството на територията,
териториално развитие
и/или териториално сближаване

1 декември 2020 г., Германия

РЕЗЮМЕ Териториалната Програма До 2030 г

В Европа нарастващите неравенства между районите и между хората, както и неустойчивото развитие са достигнали до критично равнище. Необходими са засилени съгласувани действия на всички географски нива и равнища на управление, за да се осигурят положителни перспективи за бъдещето за всички хора, общности и места в Европа. Време е за по-задълбочено вникване в териториалното въздействие на секторните политики и прилагане на адекватен подход към него. Нашият стремеж е да допринесем за устойчивото развитие и за опазването на единството на Европа.

Настоящият документ представлява обобщение на Териториалната програма до 2030 г., за която ние, министрите, отговарящи за устройството на територията, териториалното развитие и/или териториалното сближаване, се споразумяхме в сътрудничество с Европейската комисия, Европейския парламент, Европейския комитет на регионите, Европейския икономически и социален комитет, групата на Европейската инвестиционна банка и съответните европейски и национални сдружения.

С Териториалната програма се подчертава значението на стратегическото териториално устройство и се предоставят насоки относно него, а също така се отправя призив за укрепване на териториалното измерение на секторните политики на всички равнища на управление. С нея се цели насърчаване на приобщаващото и устойчиво бъдеще на всички райони и подпомагане на постигането на целите за устойчиво развитие в Европа.

Изпълнението на тези цели трябва да се основава на:

- наличието на общо разбиране, че свързаните с развитието потребности и въздействията на бъдещото развитие се различават за отделните места в Европа; както и на
- сътрудничество и координация между районите, равнищата на управление, секторите на политиките и групите в обществото с цел преодоляване на сложните проблеми и оползотворяване на многообразния потенциал.

По тази причина определяме две основни цели — справедлива Европа и зелена Европа — които включват шест приоритета за развитие на територията на Европа като цяло, както и на всички отделни нейни райони.

По време на преразглеждането на Териториалната програма пандемията от COVID-19 наложи промени в процеса на разработването на политики и перспективите за развитие в бъдеще. На фона на разнородните последици от нея и разнообразните ответни политики поради различните условия, пандемията разкрива значението и силната взаимна зависимост на териториите. Териториалното сближаване следва да изпълнява важна роля в процеса на възстановяване. Политиките за териториално развитие и сътрудничеството за постигане на съвместните цели са от основно значение, за да се повиши способността на общините, регионите и държавите да устояват на сътресения, като същевременно се засили процесът на тяхното възстановяване.

Защо е необходимо да предприемем действия

Преразгледахме Териториалната програма, чието начало бе положено през 2007 г. и която бе актуализирана през 2011 г., и взехме под внимание наскоро оповестените доклади на Европейската комисия, Европейския комитет на регионите, групата на Европейската инвестиционна банка и Европейската мрежа за наблюдение на териториалното планиране (ESPON).

Многообразието от видове райони в Европа е голямо — столични региони, метрополни области, малки и средни градове, крайградски и селски райони, вътрешни и външни периферни райони, най-северните територии, рядко населени местности, острови, крайбрежни райони, планински райони, най-отдалечени региони, трансгранични региони, макрорегиони, райони с неблагоприятни демографски тенденции и такива в процес на икономическа трансформация и индустриален преход. Те се различават по своя потенциал за развитие и по предизвикателствата, пред които са изправени. На всички равнища — от подместно до паневропейско — икономическите и социалните различия между районите и между хората нарастват, а с тях и рисковете за околната среда, както и натискът върху нея. Фактори за това са икономииите от мащаба, непропорционалният достъп до пазари и квалифициран труд, както и неравностойното качество на управлението и обществените услуги. Освен това връзките и потоците между районите, особено по съответните коридори, имат отражение върху възможностите за реализиране на потенциала или предприемане на действия в отговор на предизвикателствата.

Качеството на управленските и административните процеси е важен хоризонтален принцип за местното, регионалното, националното и европейското развитие. То е от значение за благоденствието на обществото и представлява предпоставка за дългосрочното устойчиво повишаване на стандарта на живот, инвестициите, общественото доверие и политическата легитимност.

Със задълбочаване на различията между хората и между районите, което води до нарастване на дисбаланса и неравенствата, е необходимо да се предприемат действия, например в следните области:

- качествонаживота;
- услугитобщинтерес;
- демографски и социалнидисбаланси;
- цифровизация и четвъртатаиндустриалнареволюция;
- заетост и икономическоразвитие;
- взаимозависимостимеждурайонит;
- неразривнавръзка с глобалнияконтекст.

Необходимо е да се предприемат мерки в отговор на нарастващия натиск по отношение на устойчивото развитие и изменението на климата, например в следните области:

- изменениенаклимата;
- загубанабиологичноразнообразие и потреблениеназемя;
- качествонавъздуха, почвите и водите;
- сигурна и устойчиваенергиянадостъпнацена;
- справедливпреход;
- кръговиверигизасъздаваненастойност;
- природа, ландшафт и културнонаследство.

Териториални приоритети за Европа

Справедлива Европа, която предлага перспективиза бъдещето на всички места и хора

БАЛАНСИРАНА ЕВРОПА

По-балансирано териториално развитие чрез оползотворяване на многообразието на Европа

- Ще предприемем действия, заданасърчаваме кварталите, общностите, общините, окръзите, регионите и държавите членки да си сътрудничат в отговорна глобална предизвикателства пред обществото и заподобряване на условията за работа, живот и стопанска дейност навсякъде, както и за засилване на социално-икономическия просперитет, капацитета за иновации, позициите в глобалните вериги за създаване на устойчивост и глобалната конкурентоспособност навсякъде в Европа.
- Приканваме създателите на политики на всички равнища да насърчават полицентричните модели на развитие, в които всяко място може да изпълнява подходяща роля.
- Ще предприемем действия, заданасърчим лицата, отговорни за вземането на решения на всички равнища на управление да разгърнат самобитния потенциал на териториите със специфични географски особености и да предприемат подходящи действия за преодоляване на ограниченията на териториите чрез интегрирани подходи и сътрудничество.

ФУНКЦИОНАЛНИ РЕГИОНИ

Сближаване на местното и регионално развитие, намаляване на неравенството между районите

- Ще търсим диалог с лицата, отговорни за вземането на решения в градовете от всякакъв мащаб с цел прилагане на интегриран подход на многостепенно управление. Това означава да се осигури участието на хора от различните равнища на управление и особено от местното и регионалното, както и от разнородни сектори на политиките и групи от обществото.
- Ще предприемем съвместни действия с лицата, отговорни за вземането на решения на местно и регионално равнище за засилване на сътрудничеството по дългосрочните и ориентирани към местните условия стратегии и ще разгледаме въпроса за устойчивите функционални връзки между районите в съседство.

ИНТЕГРАЦИЯ ОТВЪД ГРАНИЦИТЕ

Улесняване на живота и работата отвъд националните граници

- Ще предприемем действия за включване на стабилното трансгранично, транснационално и междурегионално сътрудничество като неразделна част от макрорегионалните, националните, регионалните и местните стратегии за развитие. Подкрепяме и разработването, при необходимост, на нови стратегически документи, както и насърчаването на съвместното развитие с трансгранично участие на гражданите.
- Ще увеличим интензивността на диалога със създателите на политики на всички равнища на управление с цел координиране на националните секторни политики между държавите и намаляване на съществуващите пречки пред сътрудничеството.

Зелена Европа, която защитава поминъка и задава насока на обществения преход

ЗДРАВΟΣЛОВНА СРЕДА

По-добър екологосъобразен поминък, неутрални по отношение на климата и устойчиви на сътресения градове и региони

- Ние подкрепяме разработването на природосъобразни решения, както и развитието на зелени и сини инфраструктурни мрежи, чрез които политиките за устройство на територията, за управление на земите и други да се обвържат с екосистемите и защитените територии, а също и създаването на нови инструменти за управление на кризи, чрез които да се повиши безопасността на районите и тяхната устойчивост на сътресения.
- Ще се съобразяваме с естествените ограничения по отношение на поминъка на хората в Европа и ще работим за повишаване на способността на всички места, засегнати от изменението на климата, да устояват на сътресения.
- Ще съсредоточим усилията си върху засилването на осведомеността и овластяването на местните и регионалните общности за опазване, рехабилитация, оползотворяване и повторно оползотворяване на тяхната (застроена) среда, ландшафт, материални и нематериални културни активи и други уникални ценности чрез инструментите на провежданите от ЕС политика на сближаване и политика за развитие на селските райони, устройството на територията или други инструменти за засилване на интегрираното териториално или местно развитие и др.

КРЪГОВА ИКОНОМИКА

Силни и устойчиви местни икономики в един глобализиран свят

- Подкрепяме прехода на Европа към кръгова икономика и развитието на ориентирани към местните условия процеси на промишлена симбиоза, като се взема под внимание също необходимостта от устойчиво ползване на почвите и земята.
- Подкрепяме разработването на местни и регионални стратегии за кръгова икономика, чрез които местните икономики се обвързват с глобалните.
- Насърчаваме укрепването на капацитета за иновации във всички региони, включително местните стратегии за енергиен преход и мерките в секторите на строителството, транспорта и биоикономиката.

Устойчиви връзки

Устойчива цифрова и физическа свързаност на районите

- Ще приканим заинтересованите страни да започнат диалог за необходимостта от подходящ достъп до високоскоростни стационарни и мобилни комуникационни мрежи навсякъде, както и от цифрова инфраструктура с нисък въглероден отпечатък и слабо отражение върху здравето на човека.
- Ще подобрим допълнително връзките между регионалното планиране и развитието на трансевропейските мрежи (TEN), особено по коридорите на основната мрежа. Осигуряването на връзки до всички места чрез големи транспортни възли подпомага международните търговски отношения и възможностите за местно развитие.

- Приканваме лицата, осъществяващи планирането на териториалното устройство и транспорта, да проучват нови, прогресивни от социална и екологична гледна точка модели на местна и регионална „мобилност като услуга“ и да си сътрудничат за мултимодална и екологосъобразна достъпност между отделните градски центрове, както и в техните рамки.

От приоритети към действия

Необходимо е приоритетите, изложени в Териториалната програма до 2030 г., да бъдат подкрепяни с действия на ангажирани участници. Само тогава ще е възможно да се реализират по подходящ начин приоритетите на Териториалната програма и да се разгледат по адекватен начин опасенията относно неравенствата, свързани с устройството на територията, и прехода към неутрална по отношение на въглеродните емисии/климата икономика. Взети заедно, действията следва да укрепват:

- многостепенното управление;
- ориентираните към местните условия подходи;
- координираното териториално въздействие и съгласуваността на секторните политики;
- сътрудничеството между териториите;
- териториалното сближаване на европейско равнище;
- териториалното сближаване на трансгранично, транснационално, междурегионално и регионално равнище; както и
- приноса на държавите членки и съседните държави за териториалното сближаване.

За прилагането на Териториалната програма се разчита на неформално многостепенно сътрудничество между държавите членки, органите на поднационално равнище, Европейската комисия, Европейския парламент, Европейския комитет на регионите, Европейския икономически и социален комитет, Европейската инвестиционна банка и други съответни участници. Полезно за прилагането на Териториалната програма би било сътрудничеството със субектите, отговарящи за изпълнението на Програмата на ЕС за градовете, новата Лайпцигска харта, политиката на сближаване и политиката за развитие на селските райони на ЕС, плана за възстановяването на Европа, макрорегионалните стратегии и стратегиите за морските басейни на ЕС.

Действия за практическото прилагане на Териториалната програма могат да се предприемат на всички равнища на управление, като естеството и акцентът им могат да се различават. Всеки участник с ключова роля се приканва да изпълнява Териториалната програма в контекста на редовните си задължения.

С цел създаване на вдъхновение за съвместни действия навсякъде в Европа, с пилотни дейности ще се демонстрират, изпитват и развиват практики, с които да се допринесе за постигането на приоритетите на Териториалната програма. Всички се насърчават да следят отблизо тези действия, да черпят вдъхновение от тях и да дават предложения за нови действия.

Последващи действия

Приканваме предстоящите председателства на Съвета на ЕС да предприемат последващи действия във връзка с Териториалната програма до 2030 г. и да засилят допълнително действията по нейното оповестяване, прилагане и управление:

- Оповестяване на напредъка при прилагането на Териториалната програма и отбелязване на 25^{-ата} и 30^{-ата} годишнина на Европейската перспектива за пространствено развитие (1999 г.) през 2024 г. и 2029 г., както и 20^{-ата} годишнина на Териториалната програма (2007 г.) през 2027 г.
- Прилагане на Териториалната програма, включително обсъждане на напредъка, в това число пилотните действия.
- Управление с акцент върху извършването на преглед през 2024 г., включително преразглеждане на системата за управление, напредъка при изпълнението и връзката с приоритетите. Това ще се осъществява в рамките на изготвянето на политиката на сближаване на ЕС след 2027 г. Приканваме председателството на Съвета на ЕС през първото полугодие на 2025 г. да организира неформална среща на министрите с оглед проучване на възможността да се вземе решение за евентуално подновяване на Териториалната програма до 2030 г.

Процесът на прилагане може да се следи на следния адрес:

territorialagenda.eu